

UDKAST

Forslag

til

Lov om ændring af museumsloven

(Forenkling af beskyttelse og administration af sten- og jorddiger)

§ 1

I museumsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1017 af 7. juli 2025, foretages følgende ændringer:

1. I § 29 a, stk. 1, indsættes efter »sten- og jorddiger og lignende«:

», der er registreret i henhold til § 29 b, medmindre ændringen er af underordnet betydning«

2. I § 29 a indsættes som nye stykker efter stk. 2:

»Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, for diger, der er registreret med mellem eller lav kulturhistorisk værdi efter § 29 b, stk. 1. Kommunalbestyrelsen kan tillige gøre undtagelse fra bestemmelsen for diger, der er registreret med høj kulturhistorisk værdi, hvis særlige forhold gør sig gældende. Kommunalbestyrelsen kan stille vilkår, herunder om etablering eller udpegning af erstatningsnatur eller erstatningsdiger.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan for arealer, der udpeges som energiparker efter lov om statsligt udpegede energiparker, gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, til etablering af vindmøller, solcelleanlæg eller tilknyttede anlæg i energiparken, når det er nødvendigt, for at energiparken kan realiseres.

Stk. 5. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om ændring i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende, der er af underordnet betydning efter stk. 1.

Stk. 6. Kulturministeren kan fastsætte regler om kommunalbestyrelsens administration af stk. 3 og 4, herunder om de tilfælde, der kan begrunde undtagelse efter stk. 3, jf. stk. 1, og om vilkår, der stilles ved meddelelse af dispensation.

Stk. 7. Kulturministeren kan fastsætte regler om, hvordan der kan ske reetablering af sten- og jorddiger og lignende, der er fjernet i strid med stk. 1.«

3. § 29 b affattes således:

»§ 29 b. Kulturministeren fører et offentligt register over sten- og jorddiger og lignende omfattet af beskyttelsen i § 29 a, stk. 1, og kategoriserer digerne efter høj, middel eller lav kulturhistorisk værdi.

Stk. 2. Kulturministeren kan fastsætte regler om registrering efter stk. 1 af beskyttede sten- og jorddiger og lignende, herunder regler om, at andre offentlige myndigheder kan bemyndiges til at foretage ændringer i registret. Kulturministeren kan endvidere fastsætte regler om frister for registrering eller underretning om ændringer til registreret.«

4. § 29 c affattes således:

»§ 29 c. Kommuner, som ejer sten- og jorddiger og lignende, der omfattes af bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, skal pleje disse.

Stk. 2. Kulturministeren kan beslutte at overtage kommunalbestyrelsens beføjelser i sager, der berører andre myndigheders lovbestemte opgaver eller har større betydning.

Stk. 3. Kulturministeren kan pålægge kommunalbestyrelsen at tilvejebringe oplysninger, herunder kortmateriale, til brug for vurdering af forhold, der vedrører sten- og jorddiger og lignende omfattet af beskyttelsen i § 29 a, stk. 1. Oplysningerne kan forlanges afgivet i en bestemt form.«

5. § 29 d affattes således:

»§ 29 d. Betingelser, der knyttes til en tilladelse vedr. sten- og jorddiger og lignende registreret i henhold til 29 b, er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet. Myndigheden lader på ansøgerens bekostning betingelser af varig interesse tinglyse på den pågældende ejendom.

Stk. 2. En tilladelse bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år.«

6. »Overskriften før § 29 i ophæves.«

7. I § 29 i, *stk. 1*, udgår »diger, der omfattes af bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, og«

8. § 29 i, *stk. 2*, affattes således:

»*Stk. 2.* Kulturministeren kan pålægge kommunalbestyrelsen at tilvejebringe oplysninger, herunder kortmateriale, til brug for vurdering af forhold, der vedrører fortidsminder.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.

9. »Overskriften før § 29 j ophæves.«

10. § 29 j, *stk. 2*, ophæves.

Stk. 3-9 bliver herefter stk. 2-8.

11. I § 29 j, *stk. 5, 2. pkt.*, der bliver stk. 4, 2. pkt., ændres »stk. 7 og 8« til: »stk. 6 og 7«.

12. I § 29 j, *stk. 7, 1. pkt.*, der bliver stk. 6, 1. pkt., ændres »stk. 5« til: »stk. 4«.

13. I § 29 j, *stk. 8*, der bliver stk. 7, ændres »stk. 7« til: »stk. 6«.

14. »Overskriften før § 29 l ophæves.«

15. § 29 l ophæves.

16. § 29 m ophæves.

17. I § 29 o indsættes som nyt stk. 1:

»Kulturministeren kan meddele påbud om lovliggørelse af ulovlige forhold vedrørende sten- og jorddiger og lignende beskyttet efter § 29 a, stk. 1. Kulturministeren kan påse, at påbud efterkommes. Kulturministeren kan herunder påbyde, at ulovlige indretninger fjernes, at ulovligt fjernede indretninger bringes tilbage, og at den hidtidige tilstand reetableres«.

Stk. 1-5 bliver herefter stk. 2-6.

18. I § 29 o, stk. 1, der bliver stk. 2, indsættes efter »påser overholdelsen af bestemmelserne«: »om fortidsminder«.

19. I § 29 o, stk. 3, der bliver stk. 4, ændres »dette kapitel« til: »stk. 2«, og der indsættes efter »fastsat i tilladelser«: »efter § 29 j, stk. 1«.

20. I § 29 o, stk. 4, der bliver stk. 5, indsættes efter »ulovligt forhold«: »vedrørende fortidsminder«.

21. I § 40 a, stk. 1. nr. 2 indsættes efter »§ 29 o«: »stk. 1 og«

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2026.

Stk. 2. Sager vedrørende sten- og jorddiger, der på tidspunktet for lovens ikrafttræden er igangværende, men ikke er afsluttede, behandles efter denne lov.

Stk. 3. I tilsynssager omfattet af stk. 2, skal der, til brug for en afgørelse., tillige lægges vægt på overtrædelsens alder og karakter.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse	
1.	Indledning
2.	Baggrund
3.	Lovforslagets hovedpunkter
3.1.	Graduering af beskyttelsesniveauet med flere dispensationsmuligheder
3.1.1.	Gældende ret
3.1.2.	Kulturministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
3.2	Opdateret kort som nyt administrationsgrundlag
3.2.1.	Gældende ret
3.2.2.	Kulturministeriets overvejelser
3.2.3.	Den foreslåede ordning
3.3.	Modernisering og forenkling af det statslige tilsyn
3.3.1.	Gældende ret
3.3.2.	Kulturministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
4.	Opfyldelse af FN's verdensmål
5.	Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
6.	Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
7.	Administrative konsekvenser for borgerne

8.	Klimamæssige konsekvenser
9.	Miljø- og naturmæssige konsekvenser
10.	Forholdet til EU-retten
11.	Hørte myndigheder og organisationer m.v.
12.	Sammenfattende skema

1. Indledning

Lovforslaget har til formål at forenkle og modernisere reguleringen af beskyttede sten- og jorddiger. Digerne udgør en væsentlig del af den danske kulturarv og fortæller historien om kulturlandskabets udvikling. Ud over digernes kulturhistoriske værdi, er det vigtigt at prioritere og passe på digernes landskabelige og biologiske værdi, da de kan være levesteder for beskyttede plante- og dyrearter og kan være spredningskorridorer for vilde dyr og planter i jordbruglandskabet. Området har været præget af et usikkert, vejledende kortmateriale, som har vist sig besværligt for kommuner og borgere at orientere sig i. Det har været ressourcekrævende for kommunerne at vurdere digernes beskyttelseshensyn og det har resulteret i unødige lange sagsbehandlingstider. Derudover har kommunerne i dag ikke tilstrækkelige muligheder for at skabe fleksible løsninger til gavn for både moderne areal-drift og naturen, da alle diger er lige restriktivt beskyttet.

Lovforslaget indfører en kategorisering af digernes kulturhistoriske værdi i kategorierne høj, middel og lav kulturhistorisk værdi, så beskyttelsesniveauet kan tage højde for spændvidden i digernes kulturhistoriske værdi. Kategoriseringen tydeliggør digernes kulturhistoriske fortælling og gør det klart hvilke diger, som ud fra et kulturhistorisk perspektiv ville kunne administreres mere lempeligt. Lovforslaget indfører muligheden for at tillade tilstandsændringer på diger i kategorien middel eller lav i de tilfælde de biologiske og landskabelige hensyn også tillader det. Det vil eventuelt være med krav om etablering af erstatningsdiger eller -natur. Der indføres herved en fleksibilitet i tillid til, at kommunerne lokalt passer på de beskyttelsesværdige diger.

Det er hensigten bag ændringerne, at der skabes klarhed over beskyttelsen af sten- og jorddiger, der har været præget af en uklarhed over, hvad der er beskyttet. Både myndigheder, borgere, naturorganisationer, ejere og brugere

har behov for et gennearbejdet og kvalificeret kortgrundlag at forholde sig til.

Formålet med lovforslaget er, at sten- og jorddiger og lignende fremover kun skal være beskyttet efter museumsloven, hvis de er registreret i et opdateret kort, der fremover skal udgøre beskyttelsesgrundlaget for sten- og jorddiger.

Formålet er at modernisere og forenkle det statslige tilsyn, der har været præget af lange sagsbehandlingstider og komplicerede processer. Der vil blive konsolideret et reaktivt tilsyn, hvor tilsynet skal vurdere forhold ud fra risiko og væsentlighed. Hvis der konstateres et ulovligt forhold, vil den til en hver tid værende ejer eller bruger – som i dag – have pligt til at lovliggøre forholdet, herunder evt. reetablere et dige. Et tydeligt beskyttelsesgrundlag i form af et opdateret kort betyder, at der ikke i samme grad vil være behov for, at staten overvåger området. Det vil dog fortsat være muligt for staten at gå ind i sager hvis forholdene ud fra en vurdering af væsentlighed og risiko taler for det, f.eks. ved grove overtrædelser eller vandalisme. Kommunerne vil fremover selv kunne påse overholdelse af de vilkår, de evt. måtte stille i dispensationer, således at de fleksible løsninger kan findes lokalt.

Lovforslaget søger derudover at opdele museumslovens beskyttelse af sten- og jorddiger og lignende fra museumslovens beskyttelse af fortidsminder.

2. Baggrund

Et dige er en menneskeskabt linjeformet forhøjning af sten, jord eller lignende materiale. Digerne er opført som hegn, administrative skel, ejendoms- og dyrkningsgrænser, samt andre markeringer i landskabet. Der er ca. 31.000 km beskyttede diger i Danmark fordelt ud over hele landet, men med højere koncentration i Østjylland, på Fyn og på Sjælland. Digerne udgør tilsammen Danmarks mest udbredte beskyttede kulturminde. Digerne kan desuden være levesteder, skjul og spredningskorridorer for dyr og planter. Derudover bidrager digerne til oplevelsen af et varieret landskab samtidig med, at de giver kulturhistoriske oplysninger om ejendomsskel, sogneskel, udskiftninger, jordfordeling m.m. Hensynene bag beskyttelsen af sten- og jorddiger er således både biologiske, landskabelige og kulturhistoriske.

Beskyttelsen af sten- og jorddiger og lignende blev indført 1. juli 1992, jf. lov nr. 9 om naturbeskyttelse af den 3. januar 1992. En stor nedgang i antal-

let af diger gjorde det nødvendigt at beskytte generelt, indtil nærmere afklaring forelå, for at sikre digernes fortsatte tilstedeværelse i en tid med større mekanisering i landbruget samt mere effektive markredskaber og brugssammenlægninger. Det indebar en generel og restriktiv beskyttelse af alle diger uanset deres beskaffenhed.

Beskyttelsen omfattede fra 1992 de diger, som fremgår af seneste udgave af Danmarks Topografiske Kortværk (1:25.000), også kaldet 4 cm-kortet. Det var lovgivers forventning, at den generelle udpegning på baggrund af 4 cm-kortet kun skulle fungere i en indledningsfase, indtil den kunne erstattes af konkrete udpegninger af beskyttelsesværdige diger foretaget af amterne, og fra 2007 af kommunerne, jf. bekendtgørelse nr. 1190 af 26. september 2013 (digebekendtgørelsen). Kun enkelte kommuner har i dag gennemført udpegningsarbejdet. I størstedelen af landet skal der derfor fortsat foretages en ressourcekrævende afklaring i hvert enkelt sagstilfælde af, om hvorvidt et dige opfylder beskyttelseskriterierne i digebekendtgørelsen og dermed er omfattet af beskyttelsen i museumsloven.

Kommunerne har siden 1. januar 2007 været dispensationsmyndighed, mens kulturministeren har varetaget tilsynet i medfør af museumsloven (delegeret til Slots- og Kulturstyrelsen).

I 2001 blev denne generelle udpegning udvidet til også at omfatte alle stendiger, diger ejet af offentlige myndigheder, og diger som ligger på eller i kanten af naturtyper, der er beskyttede efter naturbeskyttelseslovens § 3. Amterne blev desuden pålagt at foretage en vejledende digital kortregistrering af de beskyttede diger.

I 2007 overtog Slots- og Kulturstyrelsen amternes vejledende digeregistreringer, som blev samlet til et digitalt kort og offentliggjort på Miljøportalen, Danmarks Arealinformation. Amternes registreringer har vist sig at indeholde geografiske og administrative unøjagtigheder.

Der blev på den baggrund afsat 19,5 mio. kr. i 2020 til, at Slots- og Kulturstyrelsen i årene 2020-2025 kunne udarbejde et opdateret kort over beskyttede sten- og jorddiger med fokus på at rette registreringsfejl og mangler, samt opnå en høj geografisk nøjagtighed. Kortlægningen fremgår i Miljøportalen, Danmarks Arealinformation under temaet "Beskyttede sten- og jorddiger".

3. Lovforslagets hovedpunkter

3.1. Graduering af beskyttelsesniveauet med flere dispensationsmuligheder

3.1.1. Gældende ret

Beskyttelsen af sten- og jorddiger og lignende følger af § 29 a, stk. 1, i museumsloven, hvor det fremgår, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende.

Efter § 29 j, stk. 2, kan kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1. Det følger af bemærkningerne til lovforslag nr. 70 af 24. oktober 1991 til Lov om Naturbeskyttelse, jf. Folketingstidende 1991-92, tillæg A, spalte 1439, at dispensation fra beskyttelsen forudsætter, at der enten er tale om et uvæsentligt dige eller at der foreligger særlige omstændigheder, som kan tilsidesætte den generelle samfundsmæssige interesse, som er knyttet til det konkrete diges bevaringsværdier. Væsentlig jordbrugs- eller anden økonomisk interesse er derfor i udgangspunktet ikke tilstrækkeligt til at tillade dispensation.

Det følger af bemærkningerne til lovforslag nr. 70 af 24. oktober 1991 til Lov om Naturbeskyttelse, jf. Folketingstidende 1991-92, tillæg A, spalte 1437, at pleje af vegetationen ikke kræver dispensation. Afgørende for, om der kræves dispensation er, om der sker en ændring i tilstanden af diget. Lovbemærkningerne beskriver endvidere, at indgreb i vegetationen, der rækker ud over ”almindelig pleje”, kræver dispensation, også selvom det har et naturgenoprettende formål. Indgreb i vegetation vil derfor kunne udgøre en tilstandsændring. Hvorvidt et indgreb i vegetationen på et beskyttet dige udgør en tilstandsændring, og dermed er dispensationskrævende, vil bero på et konkret skøn. Det skal indgå i vurderingen, i hvilket omfang ændringerne i vegetationen påvirker digets biologiske, landskabelige og kulturhistoriske værdier.

Indgreb i vegetationen på beskyttede diger, der rækker udover almindelig pleje og udgør en ændring af digets beskyttelsesværdige tilstand, f.eks. fældning af gamle levende hegn på digerne, kræver dermed dispensation.

Efter museumslovens § 29 b, stk. 1, kan kulturministeren fastsætte regler om, at bestemmelserne i § 29 a, stk. 1, ikke skal gælde for nærmere angivne kategorier af sten- og jorddiger og lignende. Det fremgår videre af stk. 2, at kulturministeren kan fastsætte regler om, at § 29 a ikke skal gælde for diger, høfder, bølgebrydere og andre anlæg, som kræver tilladelse i henhold til lov om kystbeskyttelse.

Ifølge § 29 c i museumsloven, kan kulturministeren fastsætte regler, som beskriver og afgrænser sten- og jorddiger, der er nævnt i § 29 a, stk. 1. Og efter § 29 d i museumsloven, kan kulturministeren fastsætte regler om registrering af de sten- og jorddiger og lignende, der er nævnt i § 29 a, stk. 1.

Bemyndigelserne i §§ 29 b-d i museumsloven er udmøntet i bekendtgørelse nr. 1190 af den 26. september 2013 om beskyttede sten- og jorddiger og lignende (herefter digebekendtgørelsen).

Det fremgår af § 29 j, stk. 2, 1. pkt., i museumsloven, at kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde kan gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1. Kommunalbestyrelsens afgørelse efter § 29 j, stk. 2, kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, jf. museumslovens § 29 t, stk. 1. Kredsen af klageberettigede fremgår af § 29 u, stk. 1.

Det følger af bemærkningerne til lovforslag nr. 70 af 24. oktober 1991 til Lov om Naturbeskyttelse, jf. Folketingstidende 1991-92, tillæg A, spalte 1440, at det i visse tilfælde i forbindelse med dispensationer kan være velbegrundet at stille vilkår om etablering af erstatningsbiotoper eller genopretning eller pleje af eksisterende biotoper. Det bemærkes, at der bør udvises tilbageholdenhed, da det ud fra naturmæssige hensyn normalt vil være langt at foretrække, at bevare de eksisterende beskyttede biotoper (herunder diger), og det derfor især er i forbindelse med lovliggørelsessager, at dispensation på vilkår om erstatningsbiotoper kan være relevant.

Vilkår, der knyttes til dispensationer, skal ligge inden for rammerne af beskyttelsens formål. Det betyder, at en dispensation til at fjerne et dige med en kulturhistorisk værdi ikke kan betinges af, at diget erstattes med en anden biotop (læhegn m.v.) med placering samme sted eller et andet sted. Det samme gælder for opførelse af et nyt dige, hvor der ikke tidligere har været et kulturhistorisk sten- og jorddige.

3.1.2. Kulturministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
Lovforslaget graduerer beskyttelsen af sten- og jorddiger. Med lovforslaget bliver det muligt at skelne mellem digernes kulturhistoriske værdi i kategorierne høj, middel og lav, så beskyttelsen bliver mindre restriktiv og med flere fleksible muligheder for at meddele dispensation for tilstandsændring af diger med f.eks. middel eller lav kulturhistorisk værdi. Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger punkt 3.2. for en nærmere redegørelse om kategoriseringen af digers kulturhistorisk værdi.

Derudover opdeler lovforslaget dispensationsbestemmelsen i § 29 j, der både vedrører sten- og jorddiger samt fortidsminder, samt rykker administrative bestemmelser i § 29 l og § 29 m vedrørende sten- og jorddiger og lignende for en bedre struktur i museumslovens kapitel 8 a.

Med den foreslåede ændring vil det blive muligt at foretage ændringer på diger uden dispensation, hvis ændringerne anses for værende af underordnet betydning. Nærmere regler om, hvilke forhold, der er af underordnet betydning vil blive fastsat i en bekendtgørelse.

Det foreslås at ændre § 29 a, stk. 1, så sten- og jorddiger og lignende vil blive beskyttet mod tilstandsændringer, hvis diget er registreret og hvis ændringen ikke er af underordnet betydning.

Indgreb i vegetationen på et beskyttede dige, som påvirker digets biologiske, landskabelige eller kulturhistoriske værdi vil fortsat kunne udgøre en ulovlig tilstandsændring. Hvorvidt et indgreb i vegetationen på et beskyttet dige udgør en tilstandsændring, og dermed er dispensationskrævende, vil i mange tilfælde bero på et konkret skøn. Det skal indgå i kommunernes dispensationsvurdering, i hvilket omfang ændringerne i vegetationen påvirker digets biologiske, landskabelige og kulturhistoriske værdier. Et indgreb i vegetationen der rækker udover almindelig pleje og vedligehold kan ikke foretages uden dispensation. Nærmere regler om hvilke forhold der hører under almindelig lovlig pleje og vedligehold forventes at blive fastsat i en bekendtgørelse.

Kun de diger, der fremgår af det opdaterede kortgrundlag vil være beskyttet. Diger, der alene fremgår af gamle kortgrundlag, vil ikke være beskyttet efter museumsloven. Registreringen vil således erstatte de gældende beskyttelseskriterier i digebekendtgørelsen.

Det foreslås at indføre større fleksibilitet, så det fremover vil være muligt at få dispensation til at foretage tilstandsændringer på diger med lav og middel kulturhistorisk værdi såfremt de biologiske og landskabelige hensyn også tillader det. Dispensation vil kunne meddeles af kommunalbestyrelsen, og der vil efter konkret vurdering kunne stilles vilkår om, at der etableres erstatningsdige eller erstatningsnatur. Både, når der meddeles dispensation og lovliggørende dispensation, vil diger med lav eller middel kulturhistorisk værdi fremover også kunne erstattes med andre naturtyper end diger. I overensstemmelse med den praksis, som gælder for erstatningsnatur på naturbe-

skyttelsesområdet, skal der som udgangspunktet være et arealmæssigt størrelsesforhold på 1:2, når diger eksempelvis erstattes med skov eller andre naturtyper.

Diger af høj kulturhistorisk værdi vil som hidtil være restriktivt beskyttede.

Det foreslås at indsætte § 29 a, stk. 3 og 4, så kommunalbestyrelsen fortsat vil have kompetencen til at meddele dispensation fra forbuddet mod tilstandsændringer i beskyttede sten- og jorddiger og lignende. Kommunalbestyrelsens afgørelser vil fortsat kunne påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet efter museumslovens § 29 t, stk. 1. Der er tale om en teknisk tilpasning, hvor bestemmelsen flyttes fra den gældende § 29 j, stk. 2, for en bedre systematik i loven.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2, § 1, nr. 10, og bemærkningerne hertil.

Det forventes, at den nye undtagelse for forhold af underordnet betydning i § 29, a, stk. 1, til, hvornår der skal søges dispensation, vil medføre færre sager hos kommunerne om dispensation. Det forventes desuden, at registreringen af beskyttede diger vil forenkle sagsbehandlingen af sager hos kommunerne, da der fremover ikke længere er tvivl om, hvorvidt et dige er beskyttet eller ej. Endelig forventes det, at inddelingen af diger i høj, middel og lav kulturhistorisk værdi vil give kommunerne mulighed for at finde fleksible løsninger hvor de kulturhistoriske, biologiske og landskabelige hensyn tillader det.

Lovforslaget ændrer ikke på kommunernes vurdering af biologiske og landskabelige værdier. Kommunalbestyrelsen vil derfor fortsat skulle vurdere digernes biologiske og landskabelige værdier, herunder hensynet til EU's habitatdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektiv inden der evt. meddeles dispensation.

Kulturministeren vil efter den foreslåede § 29 a, stk. 6, kunne fastsætte de nærmere regler for kommunalbestyrelsens dispensation og mulighed for at stille vilkår.

3.2. Opdateret kort som nyt administrationsgrundlag

3.2.1. Gældende ret

Det følger af museumslovens § 29 d, at kulturministeren kan fastsætte regler om registrering af de sten- og jorddiger, der er nævnt i § 29 a, stk. 1.

Bestemmelsen er i dag udmøntet i digebekendtgørelsens §§ 2-6, hvorefter kommunalbestyrelsen kan erstatte den generelle udpegning med konkrete udpegninger af beskyttelsesværdige diger i mindst et sogn ad gangen.

Sten- og jorddiger er ifølge de nuværende bemærkninger til museumsloven beskyttet ud fra kulturhistoriske, biologiske og landskabelige værdier, som skal vurderes i hvert enkelt tilfælde. Det betyder, at kommunerne i mange tilfælde beder Slots- og Kulturstyrelsen eller de kulturhistoriske museer om at vurdere et diges kulturhistoriske værdi, før kommunen kan træffe afgørelse om dispensation.

I 2020 blev der derfor bevilliget 19,5 mio. kr. til Slots- og Kulturstyrelsen til at udarbejde et retvisende digitalt kort over beskyttede sten- og jorddiger, der kan ligge til grund for administrationen af museumslovens § 29 a og give lodsejerne bedre muligheder for at holde sig orienteret om beskyttede diger på deres arealer.

På den baggrund har Slots- og Kulturstyrelsen i perioden 2022-2025 foretaget en omfattende revision af kortet. Ved revisionen er det blevet kontrolleret, om de registrerede diger opfylder beskyttelseskriterierne, og om de fandtes på beskyttelsestidspunktet. Diger eller dele af diger, der ikke er beskyttede, er blevet slettet fra kortet. Der er tilføjet beskyttede diger, som ikke var registreret førhen.

Efter de gældende regler er kortet en vejledende registrering. Kommunerne skal derfor hver gang, de modtager en henvendelse eller en ansøgning om dispensation, selv kontrollere, om diget er beskyttet. Det er ressourcekrævende for myndighederne, og dets vejledende karakter skaber usikkerhed for borgerne.

3.2.2. Kulturministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
Myndigheder, borgere, naturorganisationer, ejere og brugere har brug for et gennearbejdet og kvalificeret kortgrundlag at forholde sig til, som kan danne udgangspunkt for fremtidig beskyttelse og administration.

Digernes kulturhistoriske værdi vil fremover kunne aflæses direkte af registreringen. Kulturministeriet vurderer på den baggrund, at der er behov for en ny hjemmel, som skaber et nyt administrationsgrundlag.

Kun de diger, der er registreret i det opdaterede kort, skal være beskyttede, og der kan ikke støttes ret på gamle kortgrundlag med diger, som ikke fremgår af den nye kortlægning. Registreringen erstatter således de gældende beskyttelseskriterier i digebekendtgørelsen.

Det foreslås at affatte en ny § 29 b, som samler bestemmelser, der vedrører registreringen af sten- og jorddiger og lignende.

Registreringen vil herefter skulle være kilden til oplysninger om hvert enkelt beskyttet diges stedbestemmelse og kulturhistorisk værdi som enten høj, middel eller lav af hvert enkelt beskyttede dige.

Den foreslåede bestemmelse vil betyde, at Slots- og Kulturstyrelsen vil få kompetencen til at registrere beskyttede diger. Kommunalbestyrelsen vil således ikke længere kunne foretage konkret udpegning af diger efter museumsloven. Ændringen har ikke konsekvenser for kommunernes mulighed for at sikre kulturhistoriske bevaringsværdier i kommuneplaner.

Registreringen vil fremover være det gældende grundlag for, hvilke diger der er beskyttet. Kun de diger, der fremgår af det opdaterede kortgrundlag vil være beskyttet. Diger, der fremgår af gamle kortgrundlag, men som ikke fremgår af den nye kortlægning, vil således ikke være beskyttet efter museumsloven.

Det forventes, at den nye registrering af diger i langt de fleste tilfælde vil være tilstrækkelig til, at myndighederne kan konstatere, om der er foretaget tilstandsændringer i et registreret dige. Kun i tvivlstilfælde vil forholdene skulle undersøges nærmere, f.eks. ved fysisk besigtigelse eller ved hjælp af luftfotos og Danmarks Højdemodel.

Den foreslåede nye § 29 b, stk. 1, indebærer, at Slots- og Kulturstyrelsen vil føre registret over beskyttede sten- og jorddiger og lignende og tildele digerne en kulturhistorisk værdi som enten høj, middel eller lav. Det vil betyde, at et konkret beskyttet diges kulturhistoriske værdi fremover vil kunne aflæses direkte af registreringen. Det forventes at ville lette sagsbehandlingen hos både kommunerne, de statsanerkendte kulturhistoriske museer og Slots- og Kulturstyrelsen. Registrerede diger og oplysninger herom vil

kunne tilgås via Danmarks Arealinformation – en del af Danmarks Miljøportal.

Slots- og Kulturstyrelsen vil skulle fastlægge et diges kulturhistoriske værdi ud fra bl.a. digets type (sognedige, udskiftningsdige mv.), alder, materiale, længde og hvilket kulturhistorisk landskabsmønster, det er en del af. Derudover vil styrelsen skulle lægge vægt på sjældenhed/repræsentativitet og bevaringsgrad. På baggrund af digernes længde og sammenhæng med andre diger justeres den kulturhistoriske værdi op eller ned. Dermed kan diger i større sammenhæng prioriteres over diger med ringe eller ingen sammenhæng.

Som sidste led i fastlæggelsen af et diges kulturhistoriske værdi vil der blive medtaget eventuelle særlige forhold omkring digemønstre, materiale, bevaringsgrad, sjældenhed eller historisk betingede regionale forskelle. Ældre diger etableret før ca. 1750 vil som udgangspunkt have høj kulturhistorisk værdi. Diger fra udskiftnings tiden ca. 1750-1850, vil som udgangspunkt have høj værdi, hvis de indgår i en (delvis) velbevaret sammenhæng. Yngre diger etableret efter ca. 1850 vil som udgangspunkt have middel eller lav værdi, med mindre særlige kulturhistoriske forhold gør sig gældende.

Når kategoriseringen af digernes kulturhistoriske værdi er gennemført, estimeres det, at der vil være ca. 22.000 km diger med høj kulturhistorisk værdi, ca. 8.000 km diger med middel kulturhistorisk værdi, og ca. 1.000 km diger med lav kulturhistorisk værdi. Digets kulturhistoriske kategori vil skulle fremgå af det opdaterede kort. Vurderingen af et diges landskabelige og biologiske værdi vil fortsat skulle vurderes konkret af kommunerne som hidtil.

Det foreslås med § 29 b, stk. 2, at kulturministeren kan fastsætte regler om registrering af beskyttede sten- og jorddiger og lignende, herunder regler om, at andre offentlige myndigheder vil kunne foretage ændringer i registret.

Registreringen af diger på digekortet vil afspejle den faktuelle tilstand i 2025, der etableres ud fra GeoDanmark Ortofoto 2025. Det vil sige diger, som findes i landskabet, når der er foretaget kortlægning med GeoDanmark Ortofoto 2025. Det vil kun være muligt at tilføje nye diger til kortet, hvis de beskyttes gennem et vilkår om erstatningsdige i forbindelse med dispensa-

tion. I skovområder og andre arealer, hvor ortofoto kan være et utilstrækkeligt grundlag, kan vurderingen af den faktuelle tilstand suppleres af den nyeste version af Klimadatastyrelsens terrænmodel Danmarks Højdemodel.

Det er hensigten at sikre, at registreringen altid er opdateret. Hvis en kommune f.eks. meddeler dispensation til at fjerne et beskyttet dige, vil det også skulle slettes i kortet. På tilsvarende vis vil erstatningsdiger, der etableres som følge af vilkår for dispensation, skulle registreres i kortet.

Det er endvidere hensigten, at kulturministeren med hjemmel i bestemmelsen vil kunne fastsætte regler i en bekendtgørelse om bl.a. kommunalbestyrelsens registrering af diger, der er givet dispensation til at fjerne, og registrering af erstatningsdiger, der etableres som følge af vilkår i dispensationer. Der kan derudover være behov for at foretage rettelser, såfremt der forekommer enkelte fejl i den nye registrering.

3.3. Modernisering og forenkling af det statslige tilsyn

3.3.1. Gældende ret

Efter § 29 o, stk. 1, i museumsloven påser kulturministeren (delegeret til Slots- og Kulturstyrelsen) overholdelsen af museumslovens bestemmelser om fortidsminder og sten- og jorddiger og lignende og af de regler, der er udstedt i medfør af bestemmelserne. Derudover følger det af § 29 o, stk. 2, at kulturministeren kan bestemme, at tilsynet udøves af en anden myndighed. Slots- og Kulturstyrelsen har herefter indgået aftaler med statsanerkendte museer om, at museerne foretager besigtigelse af sten- og jorddiger på vegne af styrelsen.

Myndighedskompetencen i forhold til beskyttede diger er delt mellem kommunerne og Slots- og Kulturstyrelsen. Det vil sige, at mens Slots- og Kulturstyrelsen påser overholdelsen af museumslovens bestemmelser om sten- og jorddiger, kan kommunalbestyrelserne give dispensation til gennembrud af et dige, dispensation til fjernelse af et dige eller afslag på samme, jf. § 29 j, stk. 2. Hvis en kommune meddeler dispensation, kan den stille vilkår i afgørelsen, f.eks. vilkår om etablering af et erstatningsdige.

Af § 29 o, stk. 3 fremgår det, at kulturministeren påser, at påbud og forbud efter kapitel 8 a efterkommes, og at vilkår, der er fastsat i tilladelser, overholdes. Kommunalbestyrelsen kan efter museumslovens § 29 j, stk. 2, i særlige tilfælde træffe afgørelser om dispensation. Bestemmelsen indebærer, at Slots- og Kulturstyrelsen skal påse, at vilkår i kommunalbestyrelsens dispensationer overholdes.

Slots- og Kulturstyrelsen fører i dag et generelt tilsyn med lovens overholdelse. Det vil sige, at styrelsen overvåger området, påser om kommunalbestyrelsens vilkår overholdes, og modtager og behandler henvendelser om ulovlige forhold. Som led i tilsynet udsteder styrelsen f.eks. påbud om at reetablere diger, der har været fjernet ulovligt, og styrelsen kan politianmelde i særligt grove tilfælde.

Ifølge bestemmelsens stk. 4, skal kulturministeren foranledige et ulovligt forhold lovgiggjort, medmindre forholdet har underordnet betydning.

Ifølge bestemmelsens stk. 5, kan kulturministeren fastsætte regler for udøvelsen af tilsynsvirksomheden.

3.3.2. Kulturministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
Kulturministeriet vurderer, at der er behov for at modernisere og forenkle det statslige tilsyn.

Det foreslås, at der indsættes et nyt stk. 1 i § 29 o, hvorefter kulturministeren vil kunne meddele påbud om fysisk lovgiggørelse af et dige beskyttet af § 29 a, stk. 1. Det foreslås, at det præciseres, at kulturministeren i forbindelse med lovgiggørelse af et ulovligt forhold kan påbyde, at ulovlige indretninger fjernes, at ulovligt fjernede indretninger bringes tilbage, og at en hidtidig tilstand reetableres.

Den foreslåede præcisering vil medføre, at det tydeliggøres, hvilke håndhævelsesmetoder kulturministeren bl.a. kan benytte i forbindelse med lovgiggørelse af et ulovligt forhold.

Tilstandsændringer, som er af underordnet betydning efter regler udstedt med hjemmel i § 29 a, stk. 5, vil kunne foretages lovligt uden dispensation fra kommunen, og vil dermed ikke være omfattet af bestemmelsen.

Den opdaterede registrering af beskyttede diger vil medføre klarhed over beskyttede diger, så det tydeligt kan aflæses, i hvilket omfang et dige er beskyttet og hvorfor, ligesom det vil fremgå af reguleringen, at det er ejerens eller brugerens ansvar at lovgiggøre ulovlige forhold. Det er derfor hensigten, at staten vil føre et reaktivt tilsyn med beskyttede diger ud fra en vurdering af væsentlighed og risiko. I vurderingen af væsentlighed vil der f.eks. kunne indgå digets type, alder, materiale, længde og del af landskabsmønster samt diget biologiske og landskabelige værdi. Det forventes, at kompetencen som i dag vil blive delegeret til Slots- og Kulturstyrelsen.

Den foreslåede ændring vil desuden betyde, at staten fremover ikke vil påse overholdelse af vilkår, kommunalbestyrelserne måtte fastsætte i deres dispensationer, henset til, at reguleringen vil lægge muligheden for dispensation i højere grad ud til kommunens vurdering, herunder vurderingen af behov for erstatningsdiger, erstatningsnatur og særlige vilkår. Det forventes, at der vil blive fastsat regler efter den foreslåede bemyndigelse i § 29 a, stk. 6, om, at kommunalbestyrelsen vil kunne påse overholdelse af vilkår i dispensationer meddelt efter § 29 a, stk. 3. Det kan f.eks. være vilkår om etablering af erstatningsnatur eller erstatningsdiger.

Kommunerne vil fortsat forvalte et tilsyn med beskyttede naturtyper i medfør af naturbeskyttelseslovens § 73. I sager vedrørende fjernelse af beskyttede diger beliggende i beskyttede naturtyper vil kommunen således fortsat kunne meddele påbud om at bringe ulovlige forhold i orden, såfremt der er tale om overtrædelser af naturbeskyttelsesdirektiverne.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 17 og bemærkningerne hertil.

4. Opfyldelse af FN's verdensmål

Lovforslaget vurderes ikke at have negative konsekvenser for opfyldelse af verdensmål 11.4, hvorefter indsatsen for at beskytte og bevare verdens kultur- og naturarv skal styrkes. Sten- og jorddiger der har lav og middel kulturhistorisk værdi kan efter konkret vurdering i højere grad erstattes af erstatningsdiger eller erstatningsnatur. Diger med høj kulturhistorisk værdi vil fortsat være restriktivt beskyttet. Forenklingen være med til at muliggøre en arealomstilling, hvilket vil have en positiv effekt på andre verdensmål.

5. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget forventes at føre til administrative lettelser for staten, da det statslige tilsyn moderniseres og forenkles.

Lovforslaget forventes at føre til administrative lettelser for kommunerne, idet kommunerne ved behandlingen af dispensationssager kan lægge Slots- og Kulturstyrelsens registrering af de beskyttede digers kulturhistoriske værdi til grund. Kommunerne skal fortsat vurdere digernes biologiske og landskabelige værdi og kan fremover påse overholdelsen af de vilkår, de evt. måtte stille i deres dispensationer. Da forhold af underordnet betydning ikke vil kræve dispensation, vil der være ansøgninger om dispensationer, som fremover ikke skal behandles.

Lovforslaget forventes ikke at have økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for regionerne.

Den samlede økonomiske effekt vurderes at være en besparelse for det offentlige.

5.1. Principper for digitaliseringsklar lovgivning

Lovforslaget vurderes at være i overensstemmelse med principperne om digitaliseringsklar lovgivning, idet der lægges op til at indføre, at den digitale registrering af diger, herunder deres kulturhistoriske værdi, vil medføre et klart administrationsgrundlag, ligesom registreringen vil blive offentligt tilgængelig og vil kunne justeres af myndigheder.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget forventes at have positive erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Lovforslaget vurderes at udgøre en positiv administrativ konsekvens for lodsejere, herunder landbrug, med beskyttede sten- og jorddiger på deres grund, da der lempes i den restriktive beskyttelse.

7. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget vurderes at medføre administrative lettelser for borgere, der ønsker at ansøge om dispensation til at foretage ændring i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende, da det med det nye kortgrundlag bliver tydeligere, om et dige er beskyttet efter museumsloven. Borgere får desuden mulighed for at foretage ændringer af underordnet betydning i beskyttede diger, uden først at skulle søge dispensation.

8. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget vurderes ikke at have klimamæssige konsekvenser.

9. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Sten- og jorddigers biologiske og landskabelige værdier vil fortsat nyde beskyttelse som hidtil, idet beskyttelsesniveauet kun tilpasses for digernes kulturhistoriske værdier. Kommunerne skal fortsat i deres behandling af dispensationsansøgninger konkret vurdere, hvorvidt en dispensation vil have negativ betydning for beskyttede dyre- og plantearter.

Kommunens tilsynsforpligtelse vedrørende forhold, som er beskyttet efter EU's naturbeskyttelsesdirektiver, herunder levestedsbeskyttelsen i medfør af naturbeskyttelsesloven foreslås ikke ændret. Det betyder, at det fortsat vil være muligt for kommuner, at meddele påbud ud fra naturbeskyttelseshensyn.

10. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget vurderes at være i overensstemmelse med de direktivmæssige forpligtelser i medfør af EU's habitatdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektivet. Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planer (habitatdirektivet) har til formål at bidrage til at sikre den biologiske diversitet ved at bevare naturtyperne og de vilde dyr og planter. Ifølge direktivet skal der oprettes et sammenhængende europæisk økologisk net af særlige bevaringsområder under betegnelsen Natura 2000, der omfatter udpegede lokaliteter med naturtyper nævnt i direktivets bilag I og levesteder for de arter, der er nævnt i direktivets bilag II, samt de særligt beskyttede områder, som er udlagt i medfør af fuglebeskyttelsesdirektivet. I medfør af habitatdirektivet er der i Danmark udpeget en række særlige beskyttelsesområder (Natura 2000-områder).

Det følger af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, at der i forbindelse med bl.a. anlægsprojekter skal gennemføres en vurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området (konsekvensvurdering). Hvis konsekvensvurderingen viser, at projektet kan påvirke Natura 2000-området (udpegningsgrundlaget) væsentligt, kan projektet ikke gennemføres, medmindre betingelserne i direktivets artikel 6, stk. 4, for at fravige beskyttelsen af Natura 2000-området er opfyldt.

Habitatdirektivets artikel 12-16 indeholder bestemmelser om beskyttelse af visse dyre- og plantearter, som er optaget på direktivets bilag IV (bilag IV-arter). Efter habitatdirektivets artikel 12 skal medlemsstaterne træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er omfattet af bilag IV, litra a) med forbud mod bl.a. forsætlig forstyrrelse af disse arter og beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder. Habitatdirektivets artikel 12 er gennemført i dansk ret ved en række bestemmelser, herunder det generelle forbud i naturbeskyttelseslovens § 29 a.

Fuglebeskyttelsesdirektivet vedrører beskyttelse af alle de fuglearter, som i vild tilstand har deres naturlige ophold på medlemsstaternes område, og omhandler bevarelse, forvaltning, regulering og fastsættelse af regler for udnyttelse af de pågældende arter. Direktivet indeholder forpligtelser for medlemsstaterne til at træffe alle nødvendige foranstaltninger til at opretholde og tilpasse bestanden af de omhandlede arter på et niveau, som især imødekommer økologiske, videnskabelige og kulturelle krav og samtidig tilgode-ser økonomiske og rekreative hensyn. Medlemsstaterne træffer ud fra de

omhandlede hensyn alle de nødvendige foranstaltninger til at beskytte, opretholde eller genskabe tilstrækkeligt forskelligartede og vidtstrakte levesteder for de omhandlede arter, blandt andet ved oprettelse af beskyttede områder og ved vedligeholdelse og forvaltning i overensstemmelse med de økologiske krav både i og uden for de beskyttede områder. For arter, som er anført i fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I, træffes der ifølge direktivets artikel 4, stk. 1, særlige beskyttelsesforanstaltninger med hensyn til deres levesteder for at sikre, at de kan leve og formere sig i deres udbredelsesområde, og der udlægges som særligt beskyttede områder sådanne områder, som med hensyn til antal og udstrækning er bedst egnede til beskyttelse af disse arter.

Såfremt der er forsvundet diger, hvor myndighederne ikke har haft kendskab eller har startet en tilsynssag, og som derfor efter den foreslåede bestemmelse i § 1, stk. 3, ikke vil være omfattet af beskyttelsen i museumsloven, vil fortsat kunne håndteres af kommunerne som følge af tilsynet i naturbeskyttelsesloven.

11. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 6. februar 2026 til den 6. marts 2026 (28 dage) været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

By og Land, Bæredygtigt landbrug, Danmarks Kulturarvs Forening, Danmarks Miljøportal, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Botanisk Forening, Entomologisk Forening, Dansk Erhverv, Dansk Historisk Fællesråd, Dansk Industri, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Pattedyrforening, Dansk Skovforening, Dansk Zoologisk Selskab, Danske Landskabsarkitekter, Danske Museer (ODM), Danske Regioner, Erhvervslejernes Landsorganisation, Fredningsnævn i Danmark, Friluftstrådet, Greenpeace Danmark, Hedeselskabet, ICOM Danmark, ICOMOS Danmark, Kommunernes Landsforening (KL), Kultur & Arv, Landbrug og Fødevarer, Landdistrikternes Fællesråd, Miljø- og Fødevareklagenævnet, Nordisk Kulturlandskabsforbund og SMVdanmark.

12. Sammenfattende skema		
	Positive konsekvenser/mindre udgifter (hvis ja, angiv omfang/hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for	Lovforslaget forventes at føre til administrative lettelser for staten, da det	Ingen

stat, kommuner og regioner	statslige tilsyn moderniseres og forenkles. Lovforslaget forventes at føre til administrative lettelse for kommunerne, idet kommunerne ved behandlingen af dispensationssager kan lægge Slots- og Kulturstyrelsens registrering af de beskyttede digers kulturhistoriske værdi til grund. Da forhold af underordnet betydning ikke længere kræver dispensation, vil der være ansøgninger om dispensationer, der fremover ikke skal behandles.	
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Lovforslaget forventes ikke at have væsentlige implementeringskonsekvenser.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet m.v.	Lovforslaget forventes at have positive erhvervsøkonomiske konsekvenser, da administrationen af ordningen bliver mere effektiv og fleksibel.	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.	Lovforslaget vurderes at udgøre en positiv administrativ konsekvens for ejere og brugere, herunder landbrug, med beskyttede sten- og jorddiger og lignende på deres grund, da administrationen af ordningen bliver mere effektiv og fleksibel.	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Lovforslaget vurderes at medføre administrative lettelse for borgere, der ønsker at ansøge om dispensation til at foretage ændring i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende, da det med det nye kortgrundlag bliver tydeligt, om et dige er beskyttet efter museumsloven, borgere får desuden muligheden for at foretage ændringer af underordnet betydning i beskyttede	Ingen

	diger, uden først at skulle søge dispensation.	
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget vurderes at være i overensstemmelse med de direktivmæssige forpligtelser i medfør af EU's habitatdirektiv og fuglebeskyttelsesdirektivet.	
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering (der i relevant omfang også gælder ved implementering af ikke-erhvervsrettet EU-regulering) (sæt X)	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Ifølge museumslovens § 29 a, stk. 1, må der ikke må foretages ændringer i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende.

Det foreslås, at der i § 29 a, stk. 1, efter »sten- og jorddiger og lignende« indsættes », der er registreret i henhold til denne lov, medmindre ændringen er af underordnet betydning.«

Den foreslåede ændring vil medføre, at det fremover vil være muligt at foretage ændringer af underordnet betydning i digernes tilstand uden at skulle søge om dispensation. Nærmere regler om hvilke forhold, der er af underordnet betydning, vil blive fastsat i en bekendtgørelse udstedt i medfør af den foreslåede § 29 a, stk. 6.

Den foreslåede ændring i § 29 a, stk. 1, vil desuden medføre, at sten- og jorddiger og lignende fremover kun vil være beskyttede, hvis de er registreret. Registreringen vil i henhold til § 29 b blive foretaget i et digekort over Danmarks beskyttede sten- og jorddiger.

Ændringen betyder, at registreringen fremover vil fastsætte, hvad der er beskyttet efter § 29 a, stk. 1. Kun de dige, der fremgår af dette kortgrundlag vil være beskyttede. Dige, der fremgår af gamle kortgrundlag, men som ikke fremgår af den nye kortlægning, vil således ikke nyde beskyttelse efter § 29 a, stk. 1.

Dige, som hidtil har været beskyttede efter naturbeskyttelsesloven habitatdirektivet, vil fortsat nyde beskyttelse efter disse regler uanset den foreslåede ændring.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2, og bemærkningerne hertil.

Til nr. 2

Ifølge museumslovens § 29 a, stk. 2, gælder alene reglerne om fortidsminder, jf. §§ 29 e og 29 f, for sten- og jorddiger og lignende, der er beskyttet som fortidsminder.

Det foreslås at indsætte nye stykker efter stk. 2, om administration af forhold vedrørende tilstandsændring af beskyttede sten- og jorddiger og lignende.

Det foreslås med *stk. 3*, at kommunalbestyrelsen kan gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, for dige, der er registreret med mellem eller lav kulturhistorisk værdi efter § 29 b, stk. 1. Kommunalbestyrelsen kan tillige gøre undtagelse fra bestemmelsen for dige, der er registreret med høj kulturhistorisk værdi, hvis særlige forhold gør sig gældende. Kommunalbestyrelsen kan stille vilkår, herunder om etablering eller udpegning af erstatningsnatur eller erstatningsdige.

Efter museumslovens § 29 j, stk. 2, kan kommunalbestyrelsen i dag kun i særlige tilfælde meddele dispensation fra forbuddet mod at foretage ændring af sten- og jorddiger og lignende efter § 29 a, stk. 1. Dette indebærer, at dispensationer i praksis sjældent kan gives.

Det er hensigten med ændringen, at kommunalbestyrelsens muligheder for at kunne give dispensation fra beskyttelsen i § 29 a, stk. 1, styrkes, således at kommunalbestyrelsen efter konkret vurdering kan give dispensation til tilstandsændringer i dige, der har fået tildelt kategorien mellem eller lav

kulturhistorisk værdi, samt i diger med høj kulturhistorisk værdi, hvis særlige forhold gør sig gældende. Kommunalbestyrelsen kan konkret vurdere, om dispensationen skal gives på vilkår om erstatningsnatur, erstatningsdiger eller andre vilkår. Kommunalbestyrelsen vil fortsat også skulle vurdere digers biologiske og landskabelige værdi ved vurderingen af, om der kan meddeles dispensation til at foretage tilstandsændring af digerne.

Det foreslås med *stk. 4* i § 29 c, at kommunalbestyrelsen for arealer, der udpeges som energiparker efter lov om statsligt udpegede energiparker, kan gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, til etablering af vindmøller, solcelleanlæg eller tilknyttede anlæg i energiparken, når det er nødvendigt, for at energiparken kan realiseres.

Der er tale om en uændret videreførelse af den gældende § 29 j, stk. 2, 2. pkt. der ophæves.

Bestemmelsen blev indsat i museumslovens § 29 j, stk. 2, ved lov nr. 614 af 11. juni 2024 om statsligt udpegede energiparker. Med loven er indført en lempeligere adgang til dispensation fra forbuddet mod tilstandsændringer i beskyttede sten- og jorddiger og lignende, hvis det sker af hensyn til etablering af statslige energiparker.

Det foreslås med *stk. 5*, at kulturministeren kan fastsætte regler om ændring i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende, der er af underordnet betydning efter § 29 a, stk. 1.

Det er hensigten, at der med hjemmel i bestemmelsen bl.a. vil blive fastsat regler i en bekendtgørelse om, hvornår ændringer i diger er af underordnet betydning og kan udføres uden dispensation. Det kan f.eks. være regler om, at beskedne og/eller midlertidige fysiske indgreb med ringe visuel betydning kan udføres uden dispensation. Det kan fx være placering af pæle, drænbrønde, høchsitz, master, hegn mv. på et beskyttet dige. Øvrige ændringer, herunder gennembrud af diger, vil fortsat kræve dispensation.

Det foreslås med *stk. 6*, at kulturministeren kan fastsætte regler om kommunalbestyrelsens administration af stk. 1, herunder om de tilfælde, der kan begrunde undtagelse efter stk. 1, jf. § 29 a, stk. 1, om vilkår, der kan stilles ved meddelelse af dispensation.

Bestemmelsen forventes at blive udmøntet i en bekendtgørelse, hvor der bl.a. fastsættes nærmere regler om kommunernes vejledning af ejere og brugere om reglerne for fysisk lovliggørelse af ulovligt fjernede diger f.eks. i tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen vurderer, at der ikke kan meddeles dispensation. Det forventes desuden, at der vil blive fastsat regler om, hvornår

kommunalbestyrelsen kan meddele dispensation fra forbuddet mod tilstandsændringer i beskyttede sten- og jorddiger og lignende. Der kan også blive fastsat nærmere retningslinjer for vilkår om etablering af erstatningsnatur- og diger.

Digekortet vil fremover være udgangspunkt for kommunalbestyrelsens vurdering af ansøgninger om dispensation fra forbuddet mod tilstandsændringer i beskyttede diger.

Det er endvidere hensigten, at der i en bekendtgørelse vil blive fastsat regler om, at kommunalbestyrelsen kan påse overholdelse af vilkår i afgørelser om dispensationer om sten- og jorddiger og lignende.

Det foreslås med *stk. 7*, at kulturministeren kan fastsætte regler om reetablering af sten- og jorddiger og lignende, der er omfattet af beskyttelsen i *stk. 1*.

Ifølge § 29 p påhviler det den til enhver tid værende ejer eller bruger af en ejendom at berigtige et ulovligt forhold. Nærmere krav til, hvordan et dige skal reetableres, er hidtil blevet beskrevet konkret i påbud eller henstillinger hjemlet i museumslovens § 29 o, *stk. 3*, hvorefter kulturministeren skal foranledige et ulovligt forhold lovliggjort, medmindre forholdet har underordnet betydning.

Den foreslåede bemyndigelse vil blive udmøntet i en bekendtgørelse, der vil fastsætte krav til, hvordan diger skal reetableres i tilfælde, hvor der er foretaget tilstandsændringer, som ikke er af underordnet betydning, og hvor der ikke meddeles dispensation til ændringen. Det kan f.eks. være retningslinjer for, hvordan et dige skal genopbygges, hvis det er fjernet, eller om, hvordan digets naturtilstand genskabes.

Formålet med at fastsætte regler om reetablering af beskyttede diger i en bekendtgørelse er at synliggøre, forenkle og ensrette de krav, der stilles til ejere og brugere af digerne i de tilfælde, hvor et dige f.eks. er fjernet ulovligt. Hermed sikres der gennemsigtighed i, hvordan en reetablering skal foregå, ligesom lodsejere og brugere i højere grad kan være i stand til at iværksætte en reetablering uden involvering fra tilsynsmyndigheden. I sjældne tilfælde kan det være nødvendigt at stille supplerende krav til reetableringer, som ikke kan udføres ud fra de generelle retningslinjer. Det vil f.eks. være tilfældet for stendiger, som er konstrueret på en særlig måde.

Der vil ligeledes i bekendtgørelsen blive fastsat regler om, hvordan en re-etablering af et ulovligt fjerne dige skal dokumenteres. Det forventes desuden, at der fastsættes regler om, at Slots- og Kulturstyrelsen kan foretage dokumentationen på vegne af den, som påbuddet er meddelt.

Til nr. 3

Det følger af museumslovens § 29 b, stk. 1, at kulturministeren kan fastsætte regler om, at bestemmelserne i § 29 a, stk. 1, ikke skal gælde for nærmere angivne kategorier af sten- og jorddiger og lignende. Efter museumslovens § 29 b, stk. 2, kan kulturministeren fastsætte regler om, at § 29 a ikke skal gælde for diger, høfder, bølgebrydere og andre anlæg, som kræver tilladelse i henhold til lov om kystbeskyttelse.

Det foreslås at nyaffatte § 29 b, således at der indføres en særskilt bestemmelse om registrering af sten- og jorddiger på et nationalt digekort.

Det foreslås i *stk. 1*, at kulturministeren fører et offentligt register over sten- og jorddiger og lignende omfattet af beskyttelsen i § 29 a, stk. 1, og kategoriserer digerne efter høj, middel eller lav kulturhistorisk værdi.

Den foreslåede bestemmelse er ny, og vil medføre, at kulturministeren får kompetencen til at registrere beskyttede diger, og kategorisere dem efter kulturhistorisk værdi. Med den foreslåede bestemmelse vil kulturministeren skulle registrere beskyttede sten- og jorddiger og lignende med en kulturhistorisk værdi som enten høj, middel eller lav.

Et diges kulturhistoriske værdi vil være bl.a. betinget af digets type, alder, type, materiale og hvilket kulturhistorisk landskabsmønster, det er en del af. Ældre diger etableret før ca. 1750, vil som udgangspunkt have høj kulturhistorisk værdi. Diger fra udskiftningstiden ca. 1750-1850, vil som udgangspunkt have høj værdi, hvis de indgår i en (delvis) velbevaret sammenhæng. Yngre diger etableret efter ca. 1850 vil som udgangspunkt have middel eller lav værdi med mindre særlige kulturhistoriske forhold gør sig gældende.

Den kulturhistoriske værdi fastsættes ud fra, hvor tydeligt den kulturhistoriske fortælling fremstår i landskabet, eller hvor godt selve diget er bevaret. Diger i større sammenhængende mønstre prioriteres således over diger med ringe eller ingen sammenhæng. Sjældenhed og repræsentativitet samt historisk betingede regionale forskelle inddrages også i vurderingen.

Registreringen vil fremover være retsgrundlaget for, hvad der er beskyttet efter § 29 a, stk. 1. Kun de diger, der fremgår af det opdaterede digekort vil være beskyttet, og der kan ikke støttes ret på gamle kortgrundlag med diger,

som ikke fremgår af den nye kortlægning. Ændringen er begrundet i, at registreringen vil udgøre beskyttelsesgrundlaget for diger og være den autoritative kilde til oplysninger om stedbestemmelse og kulturhistoriske værdi af hvert enkelt beskyttede dige.

Selvom digets kulturhistoriske værdi vil fremgå af registreringen vil digernes biologiske og landskabelige værdi skulle vurderes konkret.

Registreringen baserer sig på Slots- og Kulturstyrelsens omfattende gennemgang og revision af den vejledende registrering af beskyttede sten- og jorddiger i 2022-2025.

Digekortet vil løbende skulle ajourføres – f.eks. når der meddeles dispensation til at nedlægge et dige, eller når nye by- og sommerhuszoner vedtages, som indeholder diger, der ikke skal omfattes af beskyttelsen i § 29 a, stk. 1.

Registreringen af diger på digekortet vil afspejle den faktuelle tilstand i 2025, der etableres ud fra GeoDanmark Ortofoto 2025. Det vil sige diger, som findes i landskabet, når der er foretaget kortlægning med GeoDanmark Ortofoto 2025. I skovområder og andre arealer, hvor ortofoto kan være et utilstrækkeligt grundlag, kan vurderingen af den faktuelle tilstand suppleres af fysisk besigtigelse eller ved at gennemgå højdemodeller af terrænet. Diger, der er fjernet ulovligt, og hvor der er indledt myndighedsbehandling ved lovens ikrafttrædelse, vil fortsat fremgå af kortet og vil være beskyttede, selvom det ikke fremgår af GeoDanmark Ortofoto 2025. Det vil kun være muligt at tilføje nye diger til kortet, hvis de beskyttes gennem et vilkår om erstatningsdige i forbindelse med dispensation til at fjerne et beskyttet dige.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 1, og bemærkningerne hertil.

Det foreslås i *stk. 2*, at kulturministeren fastsætter regler om registrering af beskyttede sten- og jorddiger og lignende, herunder regler om, at andre offentlige myndigheder kan foretage registrering af ændringer i tilstanden af diger.

For at sikre, at registreringen altid er opdateret, vil der være behov for at rette registreringer i kortet. Hvis en kommune fx meddeler dispensation til at fjerne et beskyttet dige, skal diget slettes i kortet. På tilsvarende vis skal erstatningsdiger, der etableres som følge af vilkår for dispensation, registreres i kortet.

Det er hensigten, at kulturministeren kan fastsætte regler i en bekendtgørelse om bl.a. kommunalbestyrelsens registrering af diger. Det kan f.eks. være

regler om, at kommunerne kan rette kortet, når der meddeles dispensation til at fjerne diger og regler om, at kommunerne kan registrere erstatningsdiger. Derudover er det hensigten, at kulturministeren kan fastsætte regler om, at kommunerne skal orientere Slots- og Kulturstyrelsen om dispensationsafgørelser.

Der henvises til pkt. 2.2. i de almindelige bemærkninger.

Til nr. 4

Efter museumslovens § 29 c kan kulturministeren fastsætte regler, som beskriver og afgrænser sten- og jorddiger, der er nævnt i § 29 a, stk. 1.

Det foreslås at nyaffatte § 29 c. Den foreslåede § 29 c har til formål at samle regler om øvrige administrative bestemmelser, som vedrører kommunerne.

Det foreslås med *stk. 1*, at kommuner, som ejer diger, der omfattes af bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, skal pleje disse.

Den nye bestemmelse viderefører den gældende § 29 i, stk. 1, for så vidt angår kommunernes pligt til at pleje diger, som kommunerne ejer. Kommunerne vil således også fremover have pligt til at pleje beskyttede diger, som kommunerne ejer.

Det foreslås med *stk. 2*, at kulturministeren kan beslutte at overtage kommunalbestyrelsens beføjelser efter lovens kapitel 8 a i sager, der berører andre myndigheders lovbestemte opgaver eller har større betydning.

Bestemmelsen viderefører uændret den gældende § 29 i, stk. 1, og kulturministeren vil fortsat have mulighed for at overtage kommunalbestyrelsens kompetence til at meddele dispensation fra forbuddet mod tilstandsændringer af beskyttede sten- og jorddiger og lignende, som er registreret på digekortet.

Bestemmelsen tænkes fortsat anvendt ved sager af mere vidtrækkende betydning, f.eks. hvor en afgørelse har national eller international betydning eller hvor forholdene kræver, at flere kommuner parallelt skal sagsbehandle dispensationer med samme overordnede formål.

Det foreslås med *stk. 3*, at kulturministeren kan pålægge kommunalbestyrelsen at tilvejebringe oplysninger til brug for vurdering af forhold, der vedrører sten- og jorddiger og lignende omfattet af beskyttelsen i § 29 a, stk. 1. Oplysningerne kan forlanges afgivet i en bestemt form.

Den foreslåede bestemmelse viderefører uændret den gældende § 29 m, som ophæves, for så vidt angår sten- og jorddiger omfattet af § 29 a, stk. 1. Bestemmelsen giver bl.a. kulturministeren hjemmel til at indhente oplysninger fra kommunerne, der er brug for til vurdering af forhold i konkrete sager. Det kan også være mere generelle oplysninger eller registeroplysninger til brug for styrelsens registrering af beskyttede sten- og jorddiger og lignende.

Til nr. 5

Efter museumslovens § 29 d kan kulturministeren fastsætte regler om registrering af de sten- og jorddiger og lignende, der er nævnt i § 29 a, stk. 1.

Det foreslås at nyaffatte § 29 d.

Det foreslås i *stk. 1*, at betingelser, der knyttes til en tilladelse, er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet, og at myndigheden lader på ansøgerens bekostning betingelser af varig interesse tinglyse på den pågældende ejendom.

Det foreslås i *stk. 2*, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden tre år efter, at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i tre på hinanden følgende år.

Der er tale om en uændret videreførelse af den gældende § 29 k i museumsloven, således at reglerne fortsat vil gælde for sten- og jorddiger og lignende.

Den foreslåede bestemmelse er en konsekvens af den foreslåede ophævelse af overskrifter i lovforslagets § 1, nr. 9 og 1, som betyder, at den gældende § 29 k fremover vil høre under overskriften »Fortidsminder«.

Til nr. 6

I den gældende museumslov er der før § 29 i indsat overskriften »Pleje af fortidsminder og sten- og jorddiger«.

Det foreslås, *Overskriften* før § 29 i ophæves.

Formålet med ændringen er at skabe bedre systematik i loven, så afsnittet i lovens kapitel 8 a om sten- og jorddiger og lignende adskilles fra afsnittet om fortidsminder.

Til nr. 7

Ifølge museumslovens § 29 i, stk. 1, skal kommuner, som ejer diger, der omfattes af bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, og fortidsminder, der omfattes af bestemmelserne i §§ 29 e og 29 f, pleje disse.

Det foreslås i § 29 i, stk. 1, at »diger, der omfattes af bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, og« udgår.

Den foreslåede ophævelse er en konsekvens af lovforslagets § 1, nr. 4, hvorefter dette fremover vil følge af § 29 c, stk. 1.

Til nr. 8

Ifølge museumslovens § 29 i, stk. 1, har kommunerne pligt til at pleje fortidsminder, som kommunerne ejer.

Det foreslås at indsætte et nyt *stk. 2* i § 29 i, hvorefter kulturministeren kan pålægge kommunalbestyrelsen at tilvejebringe oplysninger, herunder kortmateriale, til brug for vurdering af forhold, der vedrører fortidsminder. Oplysningerne kan forlanges afgivet i en bestemt form.

I den forbindelse kan der være behov for at indhente oplysninger fra kommunerne om plejen af konkrete fortidsminder eller om kommunalt ejede fortidsminder mere generelt.

Den foreslåede bestemmelse viderefører den gældende § 29 m, som ophæves i lovforslagets § 1, nr. 13.

Formålet med ændringen er at skabe bedre systematik i loven, så afsnittet i lovens kapitel 8 a om sten- og jorddiger og lignende adskilles fra afsnittet om fortidsminder. Bestemmelsen viderefører således den gældende § 29 m for så vidt angår fortidsminder.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 13 og bemærkningerne hertil.

Til nr. 9

I museumsloven findes der før § 29 j overskriften »Pleje af fortidsminder og sten- og jorddiger«.

Det foreslås, at *overskriften* før § 29 j ophæves. Formålet med ændringen er at skabe bedre systematik i loven, så afsnittet i lovens kapitel 8 a om sten- og jorddiger og lignende adskilles fra afsnittet om fortidsminder.

Til nr. 10

Det følger af museumslovens § 29 j, stk. 2, at kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde kan gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1. Kommunalbestyrelsen kan for arealer, der udpeges som energiparker efter lov om statsligt udpegede energiparker, desuden gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, til etablering af vindmøller, solcelleanlæg eller tilknyttede anlæg i energiparken, når det er nødvendigt, for at energiparken kan realiseres.

Det foreslås, at § 29 j, stk. 2, ophæves, da kommunalbestyrelsens mulighed for at meddele dispensation fremover vil følge af den foreslåede nye § 29 c, stk. 3 og 4.

Det vil ikke længere fremgå af bestemmelsen, at kommunalbestyrelsen kan gøre undtagelse i særlige tilfælde. Dette skyldes, at kommunalbestyrelsen med lovforslaget får mulighed for at meddele dispensation vedrørende diger af lav og middel kulturhistorisk værdi, og at kommunalbestyrelserne tillige i særlige tilfælde kan gøre undtagelse for diger med høj kulturhistorisk værdi. Kommunalbestyrelsen vil fortsat skulle lægge vægt på digernes biologiske og landskabelige værdi, når de skal vurdere, hvorvidt der kan meddeles dispensation.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2, og bemærkningerne hertil.

Til nr. 11

Det foreslås, at »stk. 7 og 8« i § 29 j, stk. 5, 2. pkt., der bliver stk. 4, 2. pkt., ændres til »stk. 6 og 7«.

Der er tale om en konsekvensændring som følge af lovforslagets § 1, nr. 10.

Til nr. 12

Det foreslås, at »stk. 5« i § 29 j, stk. 7, 1. pkt., der bliver stk. 6, 1. pkt. ændres til »stk. 4«.

Der er tale om en konsekvensændring som følge af lovforslagets § 1, nr. 10.

Til nr. 13

Det foreslås, at »stk. 7« i § 29 j, stk. 8, der bliver stk. 7, ændres til »stk. 6«.

Til nr. 14

I museumsloven er der før § 29 l overskriften »Andre administrative bestemmelser«.

Det foreslås, at *Overskriften* før § 29 l ophæves. Formålet med ændringen er at skabe bedre systematik i loven, så afsnittet i lovens kapitel 8 a om sten- og jorddiger og lignende adskilles fra afsnittet om fortidsminder.

Til nr. 15

Efter museumslovens § 29 l, stk. 1, kan kulturministeren beslutte at overtage kommunalbestyrelsens beføjelser efter dette kapitel i sager, der berører andre myndigheders lovbestemte opgaver eller har større betydning. Efter stk. 2, kan kulturministeren fastsætte regler om kommunalbestyrelsens administration af § 29 j, stk. 2.

Det foreslås, at § 29 l, ophæves som en konsekvens af lovforslagets § 1, nr. 4, hvormed ministerens mulighed for at overtage kommunalbestyrelsens beføjelser samt bemyndigelsen til at fastsætte regler om kommunalbestyrelsens administration fremover vil følge af henholdsvis § 29 c, stk. 4 og § 29 c, stk. 6.

Der henvises til lovforslaget § 1, nr. 4, og bemærkningerne hertil.

Til nr. 16

Ifølge § 29 m kan kulturministeren pålægge kommunalbestyrelsen at tilvejebringe oplysninger, herunder kortmateriale, til brug for vurdering af forhold, der er omfattet af dette kapitel. Oplysningerne kan forlanges afgivet i en bestemt form.

Det foreslås at ophæve § 29 m, som konsekvens af, at bestemmelsen foreslås flyttet til § 29 c, stk. 5.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 4, og bemærkningerne hertil.

Til nr. 17

Efter § 29 o, stk. 1, påser kulturministeren overholdelsen af bestemmelserne i dette kapitel og af de regler, der er udstedt i medfør af bestemmelserne.

Det foreslås at indsætte et nyt *stk. 1* i § 29 o.

Det foreslås i *1. pkt.*, at kulturministeren kan meddele påbud om fysisk lovliggørelse af et dige beskyttet efter § 29 a, stk. 1.

Det foreslås i *2. pkt.*, at kulturministeren kan påse, at påbud efterkommes.

Det foreslås i 3. pkt., at kulturministeren kan herunder påbyde, at ulovlige indretninger fjernes, at ulovlige fjernede indretninger bringes tilbage, og at den hidtidige tilstand reetableres.

Det forventes, at beføjelserne delegeres til Slots- og Kulturstyrelsen.

Formålet med ændringen er at tydeliggøre, at tilsynet med beskyttede sten- og jorddiger moderniseres og forenkles, og at tilsynet fremover vil føres reaktivt ud fra en vurdering af risiko og væsentlighed.

Den foreslåede ændring indebærer, at kulturministeren kan meddele påbud om lovliggørelse af ulovligt fjernede sten- og jorddiger og lignende, såfremt en vurdering af risiko og væsentlighed taler for det. Det kan f.eks. være tilfældet ved grove overtrædelser eller vandalisme. I vurderingen af væsentlighed vil der f.eks. kunne indgå digets type, alder, materiale, længde og del af landskabsmønster, ligesom hensynet til digets biologiske og landskabelige værdi vil kunne indgå. Desuden vil overtrædelsens alder og karakter kunne blive tillagt betydning.

Den foreslåede ændring indebærer desuden, at kulturministeren kan påse, at påbud efterkommes.

Den foreslåede ændring indebærer en præcisering af, at kulturministeren i forbindelse med lovliggørelse af et ulovligt forhold herunder kan påbyde, at ulovlige indretninger fjernes, at ulovligt fjernede indretninger bringes tilbage, og at den hidtidige tilstand reetableres.

Den foreslåede bestemmelse vil medføre, at det tydeliggøres hvilke håndhævelsesmetoder kulturministeren bl.a. kan tage i anvendelse i forbindelse med fysisk lovliggørelse af et ulovligt forhold.

Reetablering af en hidtidig tilstand sker ved, at den fysiske tilstand tilbageføres til den, der bestod, før det ulovlige forhold blev begået. Et påbud om reetablering kan eksempelvis være reetablering af diget, af ulovligt ødelagt natur og genplantning af ulovligt fjernet vegetation.

Der tilsigtes ikke nogen ændring af tilsynsmyndighedernes pligt til at føre tilsyn vedrørende naturmæssige forhold i medfør af naturbeskyttelsesloven i overensstemmelse med naturbeskyttelsesdirektiverne. I de situationer, hvor der ikke føres tilsyn efter den foreslåede bestemmelse, skal kommunerne fortsat tage stilling til, om eventuelle ulovlige forhold skal søges lovliggjort i overensstemmelse med naturbeskyttelsesdirektiverne.

Der henvises til pkt. 3.3.2. i de almindelige bemærkninger.

Til nr. 18

Efter § 29 o, stk. 1, påser kulturministeren overholdelsen af bestemmelserne i museumslovens kapitel 8 a og af de regler, der er udstedt i medfør af bestemmelserne.

Det foreslås, at der i § 29 o, stk. 1, der bliver stk. 2, efter »påser overholdelsen af bestemmelser« indsættes »om fortidsminder«

Der er tale om en konsekvensændring som følge af lovforslagets § 1, nr. 17.

Til nr. 19

Efter § 29 o, stk. 3, påser kulturministeren, at påbud og forbud efter museumslovens kapitel 8 a efterkommes, og at vilkår, der er fastsat i tilladelser efter § 29 j, stk. 1, overholdes.

Det foreslås, at »dette kapitel« i § 29 o, stk. 3, der bliver stk. 4, ændres til »stk. 2«, og at der efter »fastsat i tilladelser« indsættes »efter § 29 j, stk. 1«.

Der er tale om en konsekvensændring som følge af lovforslagets § 1, nr. 18.

Til nr. 20

Efter § 29 o, stk. 4, skal kulturministeren foranledige et ulovligt forhold lovliggjort, medmindre forholdet har underordnet betydning.

Det foreslås, at der i § 29 o, stk. 4, der bliver stk. 5, efter »ulovligt forhold« indsættes »vedrørende fortidsminder«

Der er tale om en konsekvensændring som følge af lovforslagets § 1, nr. 17.

Til nr. 21

Efter § 40 a, stk. 1 nr. 2 straffes med bøde den, der undlader at efterkomme forbud eller påbud udstedt efter § 29 o, stk. 4, eller § 29 q, stk. 2.

Det foreslås, at der i § 40 a, stk. 1 nr. 2 efter § 29 o, indsættes »stk. 1 og«.

Der er tale om en konsekvensændring som følge af lovforslagets § 1, nr. 17 og 18.

Til § 2

Det foreslås i *stk. 1*, at loven skal træde i kraft den 1. juli 2026.

Det foreslås i *stk. 2*, at sager vedrørende sten- og jorddiger, som på tidspunktet for lovens ikrafttræden er igangværende, men ikke afsluttede, behandles efter denne lov.

Hensigten med den foreslåede bestemmelse er at præcisere, at igangværende sager, hvor der ikke er truffet afgørelse, ved lovens ikrafttræden skal behandles efter de nye regler. Med sager, der ikke er afsluttet, forstås sager, hvor der er indledt myndighedsbehandling, men hvor der ikke er truffet afgørelse om meddelelse af dispensation eller påbud. Med sager menes både dispensationssager, dvs. sager, der behandles af kommunerne, jf. § 29 a stk. 3, og tilsynssager, dvs. sager, der behandles af kulturministeren, jf. § 29 o, stk. 1, og § 29 p, stk. 2.

Sager, hvor myndighedsbehandlingen er mundet ud i en afgørelse, f.eks. tilfælde, hvor der er udstedt et påbud eller tinglyst et påbud på en ejendom, anses i medfør af bestemmelsen som værende afsluttede. Dette gælder, uanset om påbuddet er efterlevet, f.eks. ved fysisk lovliggørelse.

Bestemmelsen omfatter tilsynssager, dvs. sager, der behandles af kulturministeren. De uafsluttede tilsynssager vil derfor skulle behandles med udgangspunkt i registreringen af det enkelte diges kulturhistoriske værdi ud fra en vurdering af risiko og væsentlighed på samme måde som nye tilsynssager. Der henvises til § 1, nr. 17 i de specielle bemærkninger.

Det foreslås i *stk. 3*, at der til brug for en afgørelse i tilsynssager omfattet af *stk. 2*, tillige skal lægges vægt på overtrædelsens alder og karakter.

En afgørelse i tilsynssager vil f.eks. kunne være påbud og tinglysning af påbud. Det vil ved vurderingen af om der træffes afgørelse i tilsynssager vedrørende sten- og jorddiger og lignende, som på tidspunktet for lovens ikrafttræden ikke er afsluttede, kunne lægges vægt på overtrædelsens karakter, samt tidspunkt for overtrædelsen. Ved vurderingen af overtrædelsens karakter vil der f.eks. blive lagt vægt på, om overtrædelsen er udført trods forudgående afslag på dispensation. Ved vurderingen af tidspunktet for overtrædelsen vil indrettelseshensyn kunne tillægges positiv vægt for afgørelsens adressat, f.eks. lodsejer.

Igangværende tilsynssager, hvori der meddeles afgørelse efter lovens ikrafttræden, vil fortsat være at betragte som igangværende, såfremt tilsynsmyndigheden genoptager sagerne. Dette betyder, at sagen vil skulle behandles

efter den foreslåede stk. 3, hvorefter overtrædelsens alder og karakter kan tillægges vægt.

UDKAST

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

<i>Gældende formulering</i>	<i>Lovforslaget</i>
	§ 1 I museumsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1017 af 7. juli 2025, foretages følgende ændringer:
§ 29 a. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende. <i>Stk. 2.</i> ---	1. I § 29 a, stk. 1, indsættes efter »sten- og jorddiger og lignende«: », der er registreret i henhold til § 29 b, medmindre ændringen er af underordnet betydning«.
	2. I § 29 a indsættes som nye stykker efter stk. 2: »Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, for diger, der er registreret med mellem eller lav kulturhistorisk værdi efter § 29 b, stk. 1. Kommunalbestyrelsen kan tillige gøre undtagelse fra bestemmelsen for diger, der er registreret med høj kulturhistorisk værdi, hvis særlige forhold gør sig gældende. Kommunalbestyrelsen kan stille vilkår, herunder om etablering eller udpegning af erstatningsnatur eller erstatningsdiger. Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan for arealer, der udpeges som energiparker efter lov om statsligt udpegede energiparker, gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, til etablering af vindmøller, solcelleanlæg eller tilknyttede anlæg i energiparken, når det er nødvendigt, for at energiparken kan realiseres. Stk. 5. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om ændring i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende, der er af underordnet betydning efter stk. 1.

	<i>Stk. 6.</i> Kulturministeren kan fastsætte regler om kommunalbestyrelsens administration af stk. 3 og 4, herunder om de tilfælde, der kan begrunde undtagelse efter stk. 3, jf. stk. 1, om vilkår, der stilles ved meddelelse af dispensation. <i>Stk. 7.</i> Kulturministeren kan fastsætte regler om, hvordan der kan ske reetablering af sten- og jorddiger og lignende, der er fjernet i strid med stk. 1.«
§ 29 b. Kulturministeren kan fastsætte regler om, at bestemmelserne i § 29 a, stk. 1, ikke skal gælde for nærmere angivne kategorier af sten- og jorddiger og lignende. <i>Stk. 2.</i> Kulturministeren kan fastsætte regler om, at § 29 a ikke skal gælde for diger, høfder, bølgebrydere og andre anlæg, som kræver tilladelse i henhold til lov om kystbeskyttelse.	3. § 29 b affattes således: »§ 29 b. Kulturministeren fører et offentligt register over sten- og jorddiger og lignende omfattet af beskyttelsen i § 29 a, stk. 1, og kategoriserer digerne efter høj, middel eller lav kulturhistorisk værdi. <i>Stk. 2.</i> Kulturministeren kan fastsætte regler om registrering efter stk. 1 af beskyttede sten- og jorddiger og lignende, herunder regler om, at andre offentlige myndigheder kan bemyndiges til at foretage ændringer i registret.«
§ 29 c. Kulturministeren kan fastsætte regler, som beskriver og afgrænser sten- og jorddiger, der er nævnt i § 29 a, stk. 1.	4. § 29 c affattes således: »§ 29 c. Kommuner, som ejer sten- og jorddiger og lignende, der omfattes af bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, skal pleje disse. <i>Stk. 2.</i> Kulturministeren kan beslutte at overtage kommunalbestyrelsens beføjelser i sager, der berører andre myndigheders lovbestemte opgaver eller har større betydning. <i>Stk. 3.</i> Kulturministeren kan pålægge kommunalbestyrelsen at tilvejebringe oplysninger, herunder kortmateriale, til brug for vurdering af forhold, der vedrører sten- og jorddiger og lignende omfattet af beskyttelsen i § 29 a, stk. 1. Oplysningerne kan forlanges afgivet i en bestemt form.«

§ 29 d. Kulturministeren kan fastsætte regler om registrering af de sten- og jorddiger, der er nævnt i § 29 a, stk. 1.	5. § 29 d affattes således: »§ 29 d. Betingelser, der knyttes til en tilladelse, er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet. Myndigheden lader på ansøgerens bekostning betingelser af varig interesse tinglyse på den pågældende ejendom. <i>Stk. 2.</i> En tilladelse bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år.«
<i>Pleje af fortidsminder og sten- og jorddiger</i>	6. Overskriften før § 29 i ophæves.
§ 29 i. Kommuner, som ejer diger, der omfattes af bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, og fortidsminder, der omfattes af bestemmelserne i §§ 29 e og 29 f, skal pleje disse.	7. I § 29 i, stk. 1, udgår »diger, der omfattes af bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, og«
<i>Stk. 2.</i> Kulturministeren kan fastsætte regler om pleje af fortidsminder.	8. § 29 i, stk. 2, affattes således: »<i>Stk. 2.</i> Kulturministeren kan pålægge kommunalbestyrelsen at tilvejebringe oplysninger, herunder kortmateriale, til brug for vurdering af forhold, der vedrører fortidsminder.«
<i>Dispensation m.v.</i>	9. Overskriften før § 29 j ophæves.
§ 29 j. --- <i>Stk. 2.</i> Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1. Kommunalbestyrelsen kan for arealer, der udpeges som energiparker efter lov om statsligt udpegede energiparker, desuden gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, til etablering af vindmøller, solcelleanlæg eller tilknyttede anlæg i energiparken, når det er nødvendigt, for at energiparken kan realiseres. <i>Stk. 3. ---</i>	10. § 29 j, stk. 2, ophæves.

<i>Stk. 4. ---</i>	
<i>Stk. 5.</i> Anmodning om dispensation efter stk. 1 skal indgives til Slots- og Kulturstyrelsen ved anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning, som styrelsen stiller til rådighed. Anmodninger, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises af styrelsen, jf. dog stk. 7 og 8.	11. I § 29 j, stk. 5, 2. pkt., der bliver stk. 4, 2. pkt., ændres »stk. 7 og 8« til: »stk. 6 og 7«.
<i>Stk. 6. ---</i>	
<i>Stk. 7.</i> Hvis Slots- og Kulturstyrelsen finder, at der foreligger særlige forhold, der gør, at den, der anmoder, ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening, skal styrelsen tilbyde, at anmodningen kan indgives på anden måde end ved digital selvbetjening efter stk. 5. Slots- og Kulturstyrelsen bestemmer, hvordan en anmodning omfattet af 1. pkt. skal indgives, herunder om den skal indgives mundtligt eller skriftligt.	12. I § 29 j, stk. 7, 1. pkt., der bliver stk. 6, 1. pkt., ændres »stk. 5« til: »stk. 4«.
<i>Stk. 8.</i> Slots- og Kulturstyrelsen kan helt ekstraordinært ud over de i stk. 7 nævnte tilfælde undlade at afvise en anmodning, der ikke er indgivet ved digital selvbetjening, hvis der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for styrelsen ved at modtage anmodningen på anden måde end digitalt.	13. I § 29 j, stk. 8, der bliver stk. 7, ændres »stk. 7« til: »stk. 6«.
<i>Stk. 9. ---</i>	
<i>Andre administrative bestemmelser</i>	14. Overskriften før § 29 l ophæves.
§ 29 l. Kulturministeren kan beslutte at overtage kommunalbestyrelsens beføjelser efter dette kapitel i sager, der berører andre myndigheders lovbestemte opgaver eller har større betydning.	15. § 29 l ophæves.
<i>Stk. 2.</i> Kulturministeren kan fastsætte regler om kommunalbestyrelsens administration af § 29 j, stk. 2.	

§ 29 m. Kulturministeren kan pålægge kommunalbestyrelsen at tilvejebringe oplysninger, herunder kortmateriale, til brug for vurdering af forhold, der er omfattet af dette kapitel. Oplysningerne kan forlanges afgivet i en bestemt form.	16. § 29 m ophæves.
	17. I § 29 o indsættes som nyt stk. 1: »Kulturministeren kan meddele påbud om fysisk lovliggørelse af et dige beskyttet efter § 29 a, stk. 1. Kulturministeren kan påse, at påbud efterkommes og at vilkår, der er fastsat i tilladelser, overholdes. Kulturministeren kan herunder påbyde, at ulovlige indretninger fjernes, at ulovligt fjernede indretninger bringes tilbage, og at den hidtidige tilstand reetableres.«
§ 29 o. Kulturministeren påser overholdelsen af bestemmelserne i dette kapitel og af de regler, der er udstedt i medfør af bestemmelserne. <i>Stk. 2.</i> ---	18. I § 29 o, stk. 1, der bliver stk. 2, indsættes efter »påser overholdelsen af bestemmelser«: »om fortidsminder«.
<i>Stk. 3.</i> Kulturministeren påser, at påbud og forbud efter dette kapitel efterkommes, og at vilkår, der er fastsat i tilladelser, overholdes.	19. I § 29 o, stk. 3, der bliver stk. 4, ændres »dette kapitel« til: »stk. 2«.
<i>Stk. 4.</i> Kulturministeren skal foranledige et ulovligt forhold lovliggjort, medmindre forholdet har underordnet betydning. <i>Stk. 5.</i> Kulturministeren kan fastsætte regler for udøvelsen af tilsynsvirksomheden.	20. I § 29 o, stk. 4, der bliver stk. 5, indsættes efter »ulovligt forhold«: »vedrørende fortidsminder«.
§ 40 a. Medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning, straffes med bøde den, der 1) overtræder § 29 a, stk. 1, § 29 e, stk. 1, § 29 f, § 29 g, stk. 1 og 2, § 29 h, stk. 1, eller § 29 p, stk. 1, 2) undlader at efterkomme forbud eller påbud udstedt efter § 29 o, stk. 4, eller § 29 q, stk. 2,	21. I § 40 a, stk. 1. pkt. 2 indsættes efter »§ 29 o«: »stk. 1 og«

3) i strid med § 29 r, stk. 1, modvirker adgangen til en ejendom,
4) undlader at efterkomme forbud eller påbud, der er udstedt efter regler fastsat i medfør af kapitel 8 a,
5) tilsidesætter vilkår, der er fastsat i en tilladelse eller godkendelse efter kapitel 8 a eller efter regler udstedt efter kapitel 8 a.

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

Stk. 4. ---

Stk. 5. ---

Stk. 6. ---